

6de ZITTING. — 7 DECEMBER.

Mededeeling van ingekomen stukken. — Behandeling van onderscheidene wetsontwerpen.

6de ZITTING.

ZITTING VAN VRIJDAG 7 DECEMBER.

(GEOPEND TEN 11 URE.)

Ingekomen: 1°. berigt van een lid, verhinderd de zitting bij te wonen; 2°. missive van het Departement van Finantien; 3°. verzoekschrift. — Behandeling en aanneming van onderscheidene wetsontwerpen.

Voorzitter: de heer **de Vos van Steenwijk**.

Tegenwoordig, met den Voorzitter, 31 leden, te weten de heeren:

van Swinderen, Schot, van Akerlaken, Nobel, Smits, Coenen, Teding van Berkhout, Duymaer van Twist, Beerenbroek, Hengst, de Sitter, Carsten, van Rhemen van Rhemenshuizen, Dumbar, Huydecoper van Maarsseveen, Hein, Thooft, Geertsema, Borsius, van Eysinga, van Rijkevorsel, de Raadt, de Villers de Pité, Buchner, Stork, Vos de Wael, Pické, Blussé, du Marchie van Voorthuysen en van Vollenhoven;

en de heeren Ministers van Justitie, van Marine, van Finantien en van Waterstaat, Handel en Nijverheid.

De notulen van het verhandelde in de vorige zitting, van 6 December, worden gelezen en goedgekeurd.

De **Voorzitter** deelt mede dat is ingekomen:

1°. een berigt van den heer den Tex, dat hij verhinderd is de zitting van heden bij te wonen.

Dit berigt wordt voor kennisgeving aangenomen.

2°. eene missive van het Departement van Finantien, houdende mededeeling van aan de Tweede Kamer overgelegde, opgenomen en gesloten rekeningen van de ontvangsten en uitgaven ter zake van *a.* de begroting van den aanleg van Staatsspoorwegen; *b.* het burgerlijk pensioenfonds; *c.* het Domeinfonds; *d.* het fonds voor de voltooijng van het vestingstelsel; en *e.* het fonds tot het geven van voorschotten aan planters voor de kosten van aanvoer van vrije arbeiders in Suriname, allen over het dienstjaar 1875.

Deze missive wordt voor kennisgeving aangenomen.

3°. een adres van den heer mr. J. E. van Voorthuysen, te kennen gevende dat hij niet meer in aanmerking wenscht te komen voor de betrekking van commies-griffier bij de Eerste Kamer der Staten-Generaal.

Op voorstel des Voorzitters wordt besloten om den naam van den heer van Voorthuysen van de lijst der sollicitanten af te nemen.

De **Voorzitter**: Thans moet worden overgegaan tot de behandeling van de wetsontwerpen die gisteren aan de orde zijn gesteld. Overeenkomstig het verzoek van den Minister van Marine, heb ik de eer aan de Vergadering voor te stellen om, met afwijking van de bepaalde orde, het eerst te behandelen het wetsontwerp tot wijziging van hoofdstuk VI der Staatsbegroting voor het dienstjaar 1876.

Dienovereenkomstig wordt besloten.

Aan de orde is de behandeling van:

I. Het WETSONTWERP TOT VERHOOGING VAN HOOFDSTUK VI DER STAATSBEGROTING VOOR 1876.

II. De WETSONTWERPEN TOT NATURALISATIE VAN: J. BÖNINGER, J. B. DE FOELJAEGER, P. B. MINNEBO, G. VAN BERGEN, J. L. E. KEUSS, TH. H. C. FELS, C. RAUE, J. H. MOUREY EN L. S. HERZ.

III. De WETSONTWERPEN TOT NATURALISATIE VAN: L. J. SCHAFFRATH, W. C. A. BRINKMANN, J. A. F. HENNINGS, E. B. J. C. VIETH, A. GREINER, J. J. BUZEMAN, R. A. C. WITTE, dr. J. G. VOEGLER EN J. A. KELLER.

IV. De WETSONTWERPEN TOT NATURALISATIE VAN: J. F. E. KERSTEN, F. DE LIEUW, C. G. STOCKMANN, V. H. GÜTZ, A. PH. W. SEGOND VON BANCHET, H. G. H. T. KERNKAMP, H. E. SCHULTZ EN B. C. TH. PERIZONIUS.

V. Het WETSONTWERP TOT WIJZIGING VAN HOOFDSTUK IV DER STAATSBEGROTING VOOR HET DIENSTJAAR 1876.

VI. Het WETSONTWERP TOT VASTSTELLING DER BEGROTING WEGENS DEN ARBEID DER GEVANGENEN VOOR 1878.

VII. Het WETSONTWERP HOUDENDE VASTSTELLING DER BEGROTING VAN UITGAVEN VOOR DE RIJSGESTICHTEN OMMERSCHANS EN VEENHUIZEN VOOR 1878.

VIII. Het WETSONTWERP TOT WIJZIGING VAN HOOFDSTUK V DER STAATSBEGROTING VOOR HET DIENSTJAAR 1876.

58. Verandering der grenzen tusschen de gemeenten Maassluis en Maasland.

IX. Het WETSONTWERP TOT VERHOOGING VAN HOOFDSTUK V DER STAATSBEGROTING VOOR HET DIENSTJAAR 1877.

Deze wetsontwerpen worden achtereenvolgens zonder beraadslaging met algemeene stemmen aangenomen.

X. Het WETSONTWERP TOT VERANDERING DER GRENZEN TUSSEN DE GEMEENTEN MAASSLUIS EN MAASLAND.

De beraadslaging wordt geopend.

De heer **Hein**: Mijnheer de Voorzitter! De hier voorgestelde verandering van grenzen tusschen de gemeenten Maassluis en Maasland, waardoor Maassluis onder haar beheer en toezigt krijgt het geheele terrein van hare haven dat tot dusverre tusschen de beide genoemde gemeenten verdeeld was, is mijns inziens allezins gewettigd.

Bij de behandeling van dit wetsontwerp is evenwel gebleken dat door de grensverandering, Maasland een verlies van inkomsten lijdt en ik had wel gewenscht dat hieraan ware te gemoet gekomen, maar dat komt mij niet zoo overwegend voor dat ik daarom mijne stem aan dit wetsontwerp zal onthouden. Het bedrag van het verlies aan inkomsten is toch niet van dien aard, dat eene zoo vermogende gemeente als Maasland er door in ongelegenheid zal komen. Wanneer ik dus het woord gevraagd heb, is het meer omdat ik de quaestie van het verleenen van schadevergoeding bij het veranderen van grenzen tusschen gemeenten, die bij de behandeling van dit wetsontwerp in de andere Kamer in meer algemeenen zin is ter sprake gekomen, niet geheel met stilzwijgen meende te moeten voorbijgaan.

De Minister heeft bij die gelegenheid gezegd: » de vraag of de wetgeving bij eene verandering van grenzen, die noodig is gekeurd in het algemeen belang, aan de eene gemeente de verplichting moet opleggen om uitkeeringen aan de andere gemeente te doen, doet zich hier voor." De Minister zeide verder: » Tot mijn leedwezen hoorde ik dat dit stelsel eenmaal door de andere Kamer aangenomen is. Voor alsnog raad ik deze Kamer niet dat stelsel te volgen. Wat in het algemeen belang geschiedt, daaraan moet het bijzonder belang zich onderwerpen". In hoe verre nu deze Kamer, Mijnheer de President, bij het beoordeelen van grensverandering en het verleenen van schadevergoedingen dit door den Minister gewraakte stelsel gevolgd heeft, is mij niet bekend. Ik weet wel dat bij de gemeente Dubbeldam — een van de laatste wetsontwerpen, waarin de quaestie van schadevergoeding bij verandering van grenzen tusschen gemeenten voorkwam — de schadevergoeding niet overwegend was; die grensverandering heeft aanvankelijk schipbreuk geleden, omdat Dordrecht eene te groote uitgestrektheid van territoir voor zich zou bekomen hebben. Naar de meening van deze Kamer althans was die uitgestrektheid voor Dordrecht geene onmiddellijke behoefte. Wat andere gevallen van dien aard betreft, zoo meen ik mij te herinneren dat deze Kamer die altijd getoetst heeft aan de noodzakelijkheid, en daarbij in acht genomen heeft de noodige billijkheid, ten aanzien van hetgeen de eene gemeente opofferde voor de andere.

De Minister heeft aan de andere Kamer ontraden dat algemeene stelsel te volgen. Ik moet bijna onderstellen dat de Minister zich bij die gelegenheid niet goed voor den geest gehaald heeft de onderscheidene gevallen hier behandeld, maar zeker is het dat deze Kamer in deze geen bepaald stelsel heeft aangenomen.

De stelling dat het bijzondere belang voor het algemeen belang wijken moet, kan ik volkomen toegeven; maar iets anders is het of men daarbij niet eenige aanspraken mag doen gelden, die de billijkheid medebrengt. Dit zou toch de algemeene stelling niet uitsluiten.

En nu wensch ik aan den Minister van Binnenlandsche Zaken of aan den Minister die hier zijne plaats vervult, te vragen, of in sommige gevallen, waarbij eene gemeente bij voorbeeld beduidende verliezen lijdt ten voordeele van eene andere, door de verandering der grenzen, niet van de algemeene stelling zou behoeven te worden afgeweken,

vooral wanneer niet het particulier belang met het algemeen belang, maar de belangen van twee gemeenten met elkander in botsing komen.

Het komt mij voor dat waar de eene gemeente door verandering van grenzen kennelijk wordt bevoordeeld, terwijl de andere schade lijdt, dat daar de billijkheid betracht en de lijdende gemeente op de eene of andere wijze te gemoet gekomen behoort te worden.

Ik hoop daarom dat voor 't vervolg niet zal afgeweken worden van de wijze waarop deze zaak tot dus verre hier werd geregeld.

De heer **Gleichman**, Minister van Financien: Mijnheer de Voorzitter! De Minister van Binnenlandsche Zaken, die door de behandeling van hoofdstuk V in de andere Kamer wordt teruggehouden, heeft, ten einde geen stoornis te brengen in de werkzaamheden dezer Kamer, mij verzocht de bedenkingen die er tegen de wetsontwerpen van zijn Departement uitgaande mogten aangevoerd worden, zooveel mogelijk te beantwoorden.

Ik heb met genoeg vernomen dat de geachte afgevaardigde uit Zuidholland zijne stem niet aan dit wetsontwerp zal onthouden. Hetgeen door hem in het midden werd gebracht omtrent regeling in algemeenen zin, en zijne opmerking dat de Eerste Kamer hieromtrent geen vast stelsel heeft aangenomen, zal ik gaarne aan mijn ambtgenoot van Binnenlandsche Zaken overbrengen, en ik zal dat met te meer genoeg en vertrouwen doen, omdat hij zelf mij heden morgen nog heeft verklaard, dat naar zijne overtuiging, zich aansluitende aan die, in het slot van het Verslag dezer Kamer uitgesproken, quaestien, gelijk deze, telkens met het oog op de bijzondere omstandigheden der gemeenten moeten geregeld worden.

De beraadslaging wordt gesloten.

Het wetsontwerp tot verandering der grenzen tusschen de gemeenten Maassluis en Maasland wordt met algemeene stemmen aangenomen.

XI. Het WETSONTWERP TOT VEREENIGING DER GEMEENTEN RILLAND EN BATH.

XII. De WETSONTWERPEN TOT BEKRACHTING VAN PROVINCIALE BELASTINGEN IN NOORDBRABANT, GELDERLAND, ZUIDHOLLAND, NOORDHOLLAND, ZEELAND, UTRECHT, FRIESLAND, OVERIJSSSEL, GRONINGEN, DRENTHE EN IN LIMBURG.

XIII. Het WETSONTWERP TOT VASTSTELLING VAN DE BEGROTING DER ALGEMEENE LANDSDRUKKERIJ, DIENST 1878.

XIV. Het WETSONTWERP TOT ONTEIGENING TEN BEHOEVE DER VERBREEDING VAN EEN WEG IN DE GEMEENTE HOOGEVEEN.

XV. Het WETSONTWERP TOT ONTEIGENING VOOR DEN BOUW EENER NIEUWE SLUIS OP DE DRENTSCHE HOOFDVAART.

XVI. Het WETSONTWERP TOT BEKRACHTIGING VAN DEN VERKOOP AAN DE GEMEENTE MEDEMBLIK VAN DE WALLEN LANGS DE NOORD- EN WESTZIJDE DER WESTERHAVEN ALDAAR.

XVII. Het WETSONTWERP TOT BEKRACHTIGING VAN DEN KOSTELOOZEN AFSTAND VAN HET ZUIDWESTELIJK DEEL DER BINNENHAVEN TE ZOUTKAMP EN VAN DEN VERKOOP DER GROOTE KUSTBATTERIJ ALDAAR AAN DE PROVINCIE GRONINGEN.

XVIII. Het WETSONTWERP TOT BEKRACHTIGING VAN DEN ONDERHANDSCHEN VERKOOP AAN DE GEMEENTE MAASTRICHT VAN HET WACHTHUIS BIJ DE VOORMALIGE ST. MARTENSPORT TE WIJK (MAASTRICHT).

Behandeling van onderscheidene wetsontwerpen.

XIX. Het wetsontwerp tot bekrachtiging *a.* van den onderhandschen verkoop van geslechten-vestinggrond te Venlo aan de Roomsche-katholieke gemeente aldaar; *b.* van den afstand aan de gemeente Venlo van geslechten-vestinggrond aldaar.

XX. Het wetsontwerp tot bekrachtiging van den onderhandschen verkoop aan de gemeente Coevorden van een perceel voormaligen vestinggrond aldaar.

XXI. Het wetsontwerp tot toekenning eener vergoeding aan de leden der collegien van zettters voor 's Rijks directe belastingen wegens de schatting van gebouwde of ongebouwde eigendommen.

XXII. Het wetsontwerp tot bekrachtiging van den onderhandschen verkoop aan de gemeente Zutphen van de beschikbare vestinggronden aldaar.

XXIII. Het wetsontwerp tot wijziging van hoofdstuk VII *A* en nadere wijziging van hoofdstuk VII *B* der staatsbegrooting voor het dienstjaar 1876.

XXIV. Het wetsontwerp tot verhooging en wijziging van hoofdstuk VII *B* der staatsbegrooting voor het dienstjaar 1877.

XXV. Het wetsontwerp tot nadere tijdelijke voorziening omtrent het Nederlandsche muntwezen.

XXVI. Het wetsontwerp tot bekrachtiging der dading met de gezamenlijke eigenaren der goederen, afkomstig van de voormalige ambachtsheerlijkheid Wolphaartsdijk, over grond en water in en voor den Schengepolder.

XXVII. Het wetsontwerp tot overdracht van de bediening van het veer over de Maas te Ravenstein en van den eigendom der daarbij behoorende onroerende goederen aan de gemeente Ravenstein.

XXVIII. Het wetsontwerp tot regeling der ontvangsten en uitgaven van het pensioenfonds voor burgerlijke ambtenaren over het jaar 1878.

Al deze wetsontwerpen worden achtereenvolgens zonder beraadslaging met algemeene stemmen aangenomen.

Bij de stemming over het wetsontwerp vermeld onder nommero XXVI, was de heer Borsius afwezig.

Niets meer aan de orde zijnde, wordt de vergadering gescheiden.

